

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕННІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНАМАТАГРАФІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АБВЕТНЫХ УСТАНОУ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 45 (692)

Субота, 6 лістапада 1948 года.

Цана 50 кап.

НЯХАЙ ЖЫВЕ 31-я ГАДАВІНА Вялікай Кастрычніцкай СОЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ РЭВОЛЮЦЫІ!

НАПЕРАД—ДА ПЕРАМОГІ КОМУНІЗМА!

Заўтра ўвесь савецкі народ, усё перадае чалавечтва будзе адзначаць 31-ю гады Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

31 год таму назад бальшэвіцкая партыя лідар—Сталіна ўзяла шырокія народныя масы і павяла іх на штурм старога капіталістычнага свету.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя разарвала ланцугі імперыялізма і накіравала грамадскае развіццё Расіі па шляху, указанаму партыяй і яе правадырамі Леніным і Сталіным.

Савецкая краіна, якая першая ў свеце абудавала сацыялізм, стала сцягам барацьбы ўсіх працоўных свету за вызваленне ад нававанняў імперыялізму і імперыялізма.

Вызваленне з ланцугу капіталізма вытворчыя сілы нашай краіны разгарнулі на ўсю моц. У набачыны яшчэ ў гісторыі зароткі тэрмі былі здзейснены карэныя перабудовы савецкай краіны. Адсталая, агля, паўпрыгонная Расія ператварылася ў магутную сацыялістычную індустрыяльна-аграрную дзяржаву.

З гады перадаваў сталінскіх пачынаў у Савецкім Саюзе была створана навадасна прамысловасць, узброеная радыёвай тэхнікай. У 1940 годзе яна дала чыгуна амаль у 4 разы, сталі ў чатыры разы, вугалю ў пільш з паловай раз, чым забывалася ў царскай Расіі.

Савецкая дзяржава расла, мацнела ў рапце са зменшэнні і ўнутранымі перамагамі іх палітычнага супраціўлення. Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі яна разгарнула інтэрвенцыю імперыялістычнай дзяржавы і ўнутраную ітэрвенцыю ў гады грамадзянскай вайны, перамагла эканамічную блокаду, юдніцтва і кулацкі сабатаж, стварыла сучасную індустрыю і перадавую буйную сацыялістычную сельскую гаспадарку.

З са зменай эканомікі краіны кады чынам змянілася духоўнае аблічча чалавек. Ён з'яўляецца саўвядомым будаўніком новага жыцця, святым ператваральнікам прыроды. Наш чынам стаіць перамаганьне вышэй на сваіх

палітычных і маральных якасцях за людзей капіталістычнага грамадства.

У краіне адбылася сапраўдная культурная рэвалюцыя. Упершыню ў гісторыі шырокія народныя масы атрымалі магчымасць карыстацца ўсімі культурнымі каштоўнасцямі. Расія, у якой да Вялікай Кастрычніцкай п'яменнасці была толькі адна трэця частка насельніцтва, за гады савецкай улады пакрылася сеткай пачатковых, сярэдніх і вышэйшых навучальных устаноў. Дзесяткі мільянаў рабочых і сялян, якіх царызм трымаў у невуцце і цемры, атрымалі адукацыю. Дзе і якая дзяржава ў свеце можа дамагчыся такіх грандыёзных вынікаў у галіне развіцця культуры, як у Савецкім Саюзе? Нідзе. Толькі ў Савецкім Саюзе, у выніку праведзенай культурнай рэвалюцыі, створана свая сацыялістычная інтэлігенцыя, якая шчыльна звязана з сваім народам, якая верай і праўдай служыць яму, рухае наперад навуку, культуру, мастацтва, памнажае матэрыяльныя і духоўныя багачы нашай Радзімы.

За гады савецкай улады беларускі народ атрымаў магчымасці для ўсебаковага развіцця сваіх творчых сіл. Пад кіраўніцтвам бальшэвіцкай партыі, пры штодзённай братэрскай дапамозе вялікага рускага народа і няспынаных клопатах асабіста таварыша Сталіна беларускі народ перамог вэаўвяду адсталасць сваёй краіны і ператварыў яе ў адну з перадавых квітнеючых рэспублік з развітай прамысловасцю і сельскай гаспадаркай, з высокай культурай, нацыянальнай на форме, сацыялістычнай на месце.

Міжнародная рэакцыя, адчуваючы сваю пагібель, усё больш і больш вар'яце, становіцца на шлях адкрытага фашызма. Але Савецкі Саюз, як магутны ўдзец, горда і непахісна высіла, п'верды, упуўнены ў сваіх сілах, адкрыта перад усім светам выкрывае ўсе пропускі і інтрыгі агрэсараў, абараняючы мір і дэмакратыю ва ўсім свеце. З вялікай радасцю і надзеяй глядзяць працоўныя ўсяго свету на Савецкі Саюз, які з'яўляецца пуняводнай зоркай у барацьбе за свабоду і шчасце.

31 год савецкай улады адзначаўся новымі буйнейшымі перамагамі нашата ге-

рафічнага народа ў справе пасляваеннага аднаўлення і далейшага развіцця народнай гаспадаркі.

Савецкі Саюз вышаў з вайны яшчэ больш ўзмоцненым і з поспехам аднаўляе разбураную акупантамі народную гаспадарку.

Зараз, калі савецкі народ, у дзень свайго вялікага свята, з гордасцю надводзіць вынікі сваіх дасягненняў за гады савецкай улады, свае лепшыя пачуцці ён звяртае да арганізатара і натхніцеля нашых перамог, да магутнай бальшэвіцкай партыі, да яе Вялікага правадыра таварыша Сталіна, які цвёрда і непахісна вядзе нас па ланіскаму шляху да поўнай перамогі камунізма ў нашай краіне.

Задача п'абудовы камунізма ў нашай краіне непарыўна звязана з умацненнем ідэйна-палітычнай выхаваўчай работы шырокіх народных мас. У выкананні гэтай задачы велізарная роля належыць нашым дзеячам навукі, літаратуры і мастацтва.

Уся дзейнасць нашых пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў, актараў павіна быць прасякнута высокай ідэйнасцю, перымірмасцю да праўды аналітычнасці і дэялітэа, пачуццём савецкага патрыятызма. Гэта будзе садейнічаць нашаму палітычнаму і культурнаму росту працоўных, яшчэ большаму іх агуртаванню вакол Камуністычнай партыі.

Набліжаецца слаўная дата—30-годдзе Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Нашы дзеячы літаратуры і мастацтва павіны прыкладзі ўсе свае сілы, каб прыйсці да гэтай слаўнай даты з новымі выдатнымі творами, якія-б адлюстравалі дасягненні Беларусі пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі.

Савецкая дзяржава ўступае ў новы, 32-гі год свайго існавання поўнаю невчэрніх творчых сіл і ўпаўнёна ў новых перамогах на ўсіх франтах нашата будаўніцтва.

Няхай жыве Вялікая партыя бальшэвікоў, партыя Леніна—Сталіна, загартаваная ў баах авангард савецкага народа, натхніцель і арганізатар нашых перамог!

Няхай жыве правадыр савецкага народа Вялікі Сталін!

Па рэспубліцы

ВЫСТАўКА ЛІТАРАТУРЫ

У чытальнай залі бібліятэкі імя В. І. Леніна арганізавана кніжная выстаўка на тэму «31 год савецкай улады».

Выстаўка мае раздзелы: «Сусветна-гістарычнае значэнне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі», «Вялікі дасягненні савецкай дзяржавы», «Ленін і Сталін—арганізатары і стваральнікі Беларускай савецкай дзяржавы», «Пасляваенная п'ягодка ў дзеянні».

Адначасова ў бібліятэцы арганізавана фота-вітрна на тэму: «Партыя Леніна—Сталіна — натхніцель і арганізатар нашых перамог».

З 3 па 7 лістапада навуковым супрацоўнікі бібліятэчнага інстытута і работнікі бібліятэкі праводзяць даклады і гутаркі аб дасягненнях СССР за 31 год.

Выступленні каляктыва мастацкай самадзейнасці

Каляктыў мастацкай самадзейнасці пры Юравіцкай хаце-чытальні за апошнія тры месяцы даў 14 канцэртаў. Ім абслужана 10 калгасаў Юравіцкага, Бярозаўскага і Крышчыцкага сельскіх саветаў.

Пры хаце-чытальні арганізаваны хор, які валічвае ў сваім рэпертуары больш 100 беларускіх, рускіх і украінскіх народных песень і песень савецкіх кампазітараў. Сярод іх: «Падзяка Сталіну»—музыка Я. Ціпоўкага, «Зямля наша, маці-Радзіма»—музыка Р. Пукста, «Упрыгожым нашы хаты»—музыка І. Любаня, «Мы беларусы»—музыка Н. Сакалоўскага і інш.

НАСУСТРАЧ ЮБІЛЕЮ РЭСПУБЛІКІ

Рэспубліканскі Дом Народнай творчасці праводзіць да 30-годдзя БССР усебеларускі агляд мастацкай самадзейнасці. У абласных, раённых і гарадскіх аглядах прымаюць удзел больш 50 тысяч вакалістаў, музыкантаў і танцораў.

800 лепшых прадстаўнікоў самадзейнага мастацтва будзь удзельнічаць у рэспубліканскай алімпіядзе самадзейнага мастацтва.

СВЯТОЧНЫЯ СПЯКТАКЛІ І КАНЦЭРТЫ

Тэатр імя Я. Купалы падрыхтаваў да святочных дзеяў новы спектакль «Маскоўскі характар» па п'есе лаўрэата Сталінскай прэміі А. Сафронава.

Сп'яктакль пастаўлены лаўрэатам Сталінскай прэміі, рэжысёрам К. Саннікавым.

Тэатр імя Я. Коласа выпускае ў дні свята новую прэм'еру «Вуканіне па пакутах» — на трылогіі А. Талстога ў інсцэніроўцы Судаква (пастаўка заслужанага артыста рэспублікі М. Мішквіча, мастак М. Гафт).

Беларускі Дзяржаўны ансамбль песні і танца пад мастацкім кіраўніцтвам Р. Шырмы падрыхтаваў да дні 31-й гадавіны Кастрычніцкага канцэртную праграму, у якую ўвайшлі беларускія народныя песні і танцы, песні і танцы народаў СССР. З класічных твораў у праграму ўключаны вакальныя творы Чайкоўскага, Рымскага-Корсакава, Гансэва.

Танцавальная група ансамбля, акрамя беларускіх танцаў «Яноч», «Мяцеліца», «Крыжачок», «Полька-Янка», выканала танцы братніх рэспублік: малдаўскі «Юду», літоўскі «Русавіці», народны польскі—«Аборак» і іншыя.

Ціпер ансамбль выехаў на святочныя гастрольныя канцэрты ў Бабруйску, Палескую, Магілёўскую і Гомельскую вобласці.

Аркестр народных інструментаў Беларускай Дзяржаўнай філармоніі пад мастацкім кіраўніцтвам І. Жыноўча падрыхтаваў святочную праграму. У дні свята аркестр

сумесна з салістамі філармоніі выступіць на аўтамобільным, інструментальным заводах Мінска, у часнях гарнізона і інш.

10 канцэртных брыгад Беларускай Дзяржаўнай аэрады ў дні свята будзь абслугоўваць абласныя цэнтры: Гродню, Мазыр, Бабруйск, Полацк, а таксама выступіць на святочных вечарах у Акадэміі навук БССР, на трактарным, радыёзаводе і ў ВДУ г. Мінска.

Белдзяржэстрада паіравала ў раёны Бабруйшчыны з святочнымі канцэртнымі брыгадамі Кіеўскай аэрады пад кіраўніцтвам І. Шостака, якая зараз знаходзіцца на гастрольях у БССР. На Барысаўскай запалкавай фабрыцы імя Кірава, на шклозаводе, піянінай фабрыцы і на іншых прадпрыемствах г. Барысава з канцэртнымі выступіць брыгада маскоўскай аэрады пад кіраўніцтвам К. Сібракава.

Мінская кансерваторыя і Музычнае вучылішча арганізавалі 6 канцэртных брыгад, якія выступіць у дні свята на велічэдным, станкабудаўнічым, аўтарамонтным заводах, на скуразаводе «Большэвік», у Беларускай Дзяржаўнай універсітэце, а таксама ў падшэфным калгасе «Перамога», Смалявіцкага раёна.

Мінскі тэатральны інстытут падрыхтаваў прэсу Б. Лаўрэна «Разлом». У дні свята сп'яктакль будзе паказаны ў заводскім клубе Барысаўскага дрэвапрацоўчага камбіната, на Мінскім аўтамобільным заводзе.

Лекцыі ў Дамах культуры і клубах

У перадсвяточныя дні лектары цэнтральных і абласных лекцыйных бюро Камітэта па справах культуры і ўкраінскай працы і раённых Дамах культуры, у хатна-чытальных і сельскіх клубах лекцыі на тэмы: «Сусветна-гістарычнае значэнне Вя-

РАБОТНИКІ ЛІТАРАТУРЫ, МАСТАЦТВА, КІНЕМАТАГРАФІІ
СТВАРАЙЦЕ НОВЫЯ ВЫСОКАДЭЙНЫЯ МАСТАЦКІЯ

РОСКВІТ КУЛЬТУРЫ

Вялікі Кастрычнік абудзіў да жыцця і ў магчымасці для ўсёбаковага палітычнага, эканамічнага і культурнага росквіту нашым, якія да рэвалюцый жорстка прычэваліся і былі пазбаўлены самастойнасці, гэтыя нацыі атрымалі дзяржаўнасць, атрымалі права самабоднага выяўлення свайго інтэлекту і здольнасці, атрымалі права ствараць сваю культуру.

Геніі чалавечтва Ленін і Сталін стварылі для ўсёй Савецкай Дзяржавы. Упершыню ў гісторыі свайго шматнацыянальнага агульнага народа здобываюць самабоднае самаадукаванне.

Усім мала часу прайшло з тых вясковых дзён, аднак дасягненні нашых грамадзян. Менш як праз два месяцы аша Вялікая маш-Радзіма, якая справядліва ганарыцца сваімі сынамі і дочкамі, сябра: Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспубліцы споўнілася 30 гадоў. І Беларусь ў гэтыя дні ўспомніць, якімі яны былі раней і ўбачыць, якімі сталі цяпер, прыгадваючы будзе і яшчэ раз пераканавацца, на што здольны развівацца працоўныя таленты.

Са шчырай удзячнасцю Вялікай партыі Леніна—Сталіна, якая дае беларускі народ абавязаны эканамічна і культурнаму росквітам, мы адзначаем 30 гадоў БССР за тры дзесяці гадоў свайго жыцця ператварылася ў індустрыяльна-аграрную рэспубліку з перадавой сацыялістычнай культурай. Беларусь сёння ўжо не тая, што была да 1917 года, і беларусы сёння не тыя. Духовны і адукацыйны стан чалавека стаў вышэйшым, у культурных адносінах ён амальна незалежна.

Надзвычайна было ствараць сваю культуру з першых дзён рэвалюцыі. Пасля было закладваць падмуркі будучага школы, інстытутаў, тэатраў, патраба было зрабіць самую пажыўную і складаную з усіх работ — прывіць чалавеку новую свядомасць, сацыялістычную свядомасць, выхаваць у ім новы, сацыялістычны характар, непісьменнага — навучыць пісьменнасці, адставага—далучыць да перадавой савецкай культуры. Неабходна было выявіць народныя таленты—пісьменнікаў, мастакоў, актараў, музыкантаў, беражліва і настаяліва выхоўваць іх. Неабходна было, нарэшце, кіруючыя вядомыя ўстанавы і В. І. Леніна і І. В. Сталіна, выкарыстаць культурную спадчыну мінулага беларускага народа, а таксама дасягненні перадавой братаў рускай культуры.

Час паказаў, што гэтыя грандыёзныя задачы савецкімі людзьмі былі з поспехам вырашаны. Воляю большасці партыі, гэтым правядзена і настаўніка мудрага Сталіна беларускі народ узяўся да вышэйшага сацыялістычнага жыцця.

Зімаў працы, прышлі, забавоны, якія з даўніх часоў былі называліся спадарожнікамі працоўнага беларуса. Сёння наш селянін не крыжыць ставіць замест падлісу,—газета і кніга сталі яго жыццёвай неабходнасцю. Савецкая ўлада гаспадары расчыніла для моладзі дзверы вышэйшых навучальных устаноў, школ, тэхнікумаў. Беларусь мае Акадэмію навук, Універсітэт, у рэспубліцы працуюць адкрытыя пасты Вялікага Кастрычніка 26 вышэйшых навучальных устаноў, больш дзесяці тысяч школ. Да 1950 года лічба школ дасягне 11.375. У 107 тэхнікумах вучыцца 32.324 студэнты, з іх пачынаюць сацыялістычнае жыццё больш за 43.900. Колькасць юнакоў і дзяўчат, якія займаюцца ў вышэйшых навучальных установах рэспублікі, дасягнула 13.633; з 1950 году гэтай лічба ўзрастае да 21.400 чалавек.

Пудоўныя, велічныя лічы, якія-б адзіны фантастычны для дакастрычніцкай Беларусі.

Гэта дасягнута пры савецкай ўладзе, гэта—плён работ нашай партыі, нашага народа, гэта — вынік трыццацігадовага шляху развіцця культуры Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі.

Паслякастрычніцкі час нарадзіў і сфармаваў новую, савецкую беларускую літаратуру. Грунтуючыся на трынаццацігадовам асяродку ў дарэвалюцыйны перыяд вялікіх песняраў Янка Купала і Якуб Коласам, малядыя пісьменнікі, якіх вылучыў з свайго асяродка савецкі народ, стварылі новую эпоху ў гісторыі беларускай літаратуры — эпоху савецкай літаратуры. Спрыяльна для выяўлення і развіцця народнага талентаў умовы, якія дае сацыялістычны лад жыцця, садзейнічаюць незвычайна хуткаму пачаццю пісьменніцкай радоў. Спробы ворагаў народа — беларускіх нацыяналістаў і іх паслу-

В. І. КАЗЛОЎ,
Старшыня Презідыума Вярхоўнага Савета БССР

гачоў — затармазіць развіццё літаратуры, звесці яе з правільнага шляху, асуджаны былі на правах. Выкрываючы варажыя намеры, змагаючыся з нацдэмаўскамі «творцамі», беларуская літаратура набрала сілы і мужна ў барацьбе. Лепшыя нашы пісьменнікі— Я. Купала, Я. Колас, К. Браўна, Б. Чорны, З. Бядуля, П. Трус, П. Броўка, М. Лынькоў, П. Глеба, А. Куляшоў і інш.—чэрпаюць і чэрпаюць матэрыял для свайго творчага са зместнай савецкай рэчаіснасці, ставяць сваё піро на службу народа. Літаратура ўзбагачаецца выдатнымі творами, якія адлюстроўваюць класавую барацьбу, што адбывалася ў краіне ў 20—30-х гадах, паказваюць узнікненне новага ў горах і вёсцы, паказваюць нараджэнне і станаўленне савецкага чалавека. Так з'яўляюцца — паэма «Над ракой Арсай» і п'еса «Адшчупленец» Я. Купала, апавесці «Адшчупленец», «На прасторах жыцця» і многія вершы Я. Коласа, творы П. Труса, К. Браўна, М. Лынькова, П. Броўкі, П. Глеба, «Грэцае пакаленне» і «Люба Лук'янская» К. Чорнага, вершы А. Куляшова і рад твораў іншых пісьменнікаў. Літаратуры выконваюць сацыяльны заказ — дапамагаюць сваёму народу ў будове сацыялістычнага грамадства.

Побач з бумам развіццё літаратуры ішо станаўленне і рост нашага мастацтва — ва ўсіх яго галінах.

Адзначаючы і пачынаючы інтэнсіўнае творчае жыццё тэатры — у сталіцы Мінску, у абласных цэнтрах, у буйных гарадах рэспублікі. З маладаў, нікому не вядомых актараў вырастаюць майстры беларускай сцены, імяны якіх сёння ведае не толькі Беларусь: народныя артысты СССР — Л. Александровская, Г. Глебаў, Беларускай артысты БССР — І. Ждановіч, Б. Платонаў, І. Валочін, П. Малчанав і шмат іншых.

З велічынным поспехам праходзіла дэкада беларускага мастацтва ў Маскве ў 1940 годзе. Патрабавалі маскоўскія глядачы высока апазіцыю тэатральную культуру нашага народа. Вялікі поспех спятаклаў старажытных беларускіх тэатраў — тэатра оперы і балета і драматычнага імя Янкі Купала (тады—Першага Беларускага) у Маскве ў абласці нашага тэатральнага мастацтва, аб росквіце талентаў яго майстроў. Гэта яшчэ раз пацвердзіла надзейнасць і якасць тэатра імя Янкі Купала. Аб стацыі беларускага тэатральнага мастацтва гаворыць і тое, што нашы тэатры з поспехам ажыццяўляюць складаныя пастаноўкі класічных п'ес, увасабляюць на сцэне лепшыя творы сучаснасці і перадавых людзей мінулага.

За гады савецкай ўлады буйных дасягненняў дасягнула выяўленчае мастацтва Беларусі. З народа вылучыліся таленавітыя жывапісцы, графікі, рэзбяр, скульптары. Замест асобных мастакоў—самавукоў, якія ў асноўным прадстаўлялі дарэвалюцыйнае беларускае выяўленчае мастацтва, цяпер мы маем вялікі атрад спецыялізаваў-майстроў. Іх творы не раз апрабаваны на Усесаюзнай мастацкай выстаўцы і атрымлівалі там стаючыя апевы.

Вядомы ў дарэвалюцыйны час толькі сумныя народныя песні, беларускі савецкі народ пад снопам Сталінскай Канстытуцыі заспяваў іншыя песні—песні шчасця і радаснай працы на вызваленай зямлі. Музыкальная культура Беларусі цяпер не абмяжоўваецца толькі фальклорнымі песнямі. Выраслі здольныя кампазітары, якія ствараюць новыя песні аб новым жыцці ў роднай краіне. На беларускіх сценах ідуць ствараючы нашымі музыкантамі нацыянальныя беларускія оперы, нацыянальныя беларускія балеты, што яскрава сведчыць аб росквіце нашай музыкальнай культуры.

Беларусь мае сваю студыю мастацкіх і дакументальных фільмаў, Кансерваторыю, музычныя школы, мастацкія тэхнікумы, Карнінскую галерэю, Філармонію, дзесяці музеяў.

Нашы бібліятэкі налічваюць сотні тысяч кніг, а Дзяржаўная бібліятэка імя В. І. Леніна (г. Мінск) з'яўляецца адной з буйнейшых бібліятэк Савецкага Саюза: яе кніжны фонд складае больш двух мільянаў твораў.

Характэрнай рысай развіцця культуры

БССР з'яўляецца тое, што яе святло пранімае ва ўсе куткі рэспублікі. Сёння ў Беларусі няма ўжо тых цёмных вёсак, аб якіх казвалі з болем у сэрцы спяваюць песні жальбы Янка Купала і Якуб Колас. Каўбы, сельскія Дамы культуры, кіно, гурткі мастацкай самадзейнасці, радыё, бібліятэкі сталі называліся аtryбуцямі беларускай савецкай вёскі. Нават у заходніх абласцях Беларусі цяпер ужо не знойдзеш такой вёскі, дзе-б не было свае школы, свайго клубу, хаты-чытальні, гуртка мастацкай самадзейнасці.

Імелівы рост сацыялістычнай культуры Беларусі часова спыніла Вялікая Айчынная вайна і акупацыя нашых зямель нямецкімі захопнікамі. У дзікім паненстве фашысцкія варвары імкнуліся знішчыць усё дасягнутае намі за гады савецкага жыцця, ставілі сваёй мэтай кінуць беларускі народ у абдымкі няволі, перы і бескультура. Яны спалывалі школы, тэатры, музеі, бібліятэкі, творы мастацтва, вынішчалі паркі.

Савецкі народ падняўся на Вялікую Айчынную вайну.

Разам з усім народам сталі на абарону бацькаўшчыны, у імя яе свабоды і незалежнасці і дзеціх культурнага фронту. Пісьменнікі, артысты, мастакі, музыканты падзелі вайсковыя шынеш і не выпусцілі зброі з сваіх рук, пакуль Варшаву не ставу на калені. Савецкі культурны фронт заўсёды з агучным фронтам барацьбы народа з ворагам. Вайна дала вершам паэтаў, карцінам мастакоў, песням кампазітараў новыя крыніцы для паказу пудоўнага характару савецкага чалавека — класатывага і нястомнага ў працы, адважнага і мужнага ў баю.

З вызваленнем ад нямецкіх захопнікаў беларускіх сёл і гарадоў савецкія людзі адразу-ж узялі ў рукі сякеры і пилы, кельмі і малаткі — з адзіным жадаем: зноў у светлых школьных класах павінны зніць дзіцячы галасы, зноў савецкі глядач павінен атрымаць кіно-залі, тэатры, зноў студэнт у тэхнікуме, у інстытуце, ва ўніверсітэце павінен слухаць лекцыі, зноў бібліятэкі павінны расчыніць дзверы перад сваімі чытачамі.

Нашага чалавека не спалохалі намеры разбурыць, збройных ворагам. І за тры з лішнім гады, якія прайшлі з дня Перамогі, у культурным будаўніцтве рэспублікі дасягнуты велічынныя поспехі. Адзілілі работу школы, тэхнікумы, інстытуты, Акадэмію навук БССР, універсітэты, тэатры, бібліятэкі, Карнінскую галерэю, Кансерваторыю, Філармонію.

Беларуская літаратура і мастацтва за пасляваенны час дасягнулі значных дасягненняў. З'явіліся новыя зместныя творы, у якіх сённяшняя жадзі Радзімы і рэспублікі займае ўсё большае і большае месца. Аб поспехах нашай літаратуры і мастацтва за апошнія гады гаворыць прысуджэнне Сталінскай прэміі пісьменнікам, мастакам і артыстам: Я. Коласу, А. Куляшова, П. Броўку, М. Танку, З. Агурку, К. Саннікаву, Г. Глебава, І. Ждановіч, Б. Платонаву.

Не спыняюцца дасягнутым, жыць інтарэсамі савецкага народа, большасці партыі, кіравацца ў сваёй штодзённай дзейнасці вядомымі ўказаннямі ЦК ВКП(б) і пастановамі партыі на ідэалагічныя пытанні, — такія задачы стаяць цяпер перад дзеячамі нашага культурнага фронту. Майстры літаратуры і мастацтва ў сваіх творах павінны выкрываць культуру краіны капітала, што знаходзіцца ў стане марання і разлагажыня, паказваць перавагу нашай культуры над капіталістычнай, зрываць маскі з рэакцыянераў, якія душаць усё жывое, прагрэсіўнае, якія выхоўваюць у чалавеку зварыныя інстынкты, прыняжваюць яго чалавечую годнасць.

Мы горды ўсведомленнем таго, што беларуская сацыялістычная культура—дзіцяца сталінскай эпохі. Мы горды ўсведомленнем таго, што яна, развіваючыся пад непасрэдным жыватворным уплывам вялікай рускай культуры і культуры іншых братаў нацыянальнасцяў, з'яўляецца ўладам у скарбіну культуры савецкага народа. Мы горды ўсведомленнем таго, што Савецкая Беларусь, дзякуючы партыі Леніна—Сталіна, вышла на міжнародную арэну, што сёння, калі англа-амерыканскія імперыялісты імкнуцца развязаць новую вайну, беларуская дэлегацыя ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый разам з дэлегацыямі СССР і Украіны змагаецца за дамакратыю, за трывалы мір ва ўсім свеце, за перадавую культуру.

Міхась КЛІМКОВІЧ „Уся ўлада Саветам!“

Драматург М. Клімковіч скончыў п'есу пад гэтай назвай аб Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Беларусі. Ніжэй мы падаем урывак з 4-й нарціны. Дзеянне адбываецца напярэдадні рэвалюцыі.

Кабінет А. Ф. Мяснікова ў Мінскім Гарадскім Саеве. Некалькі палых тэлефонаў на століку пад вялікай картай Заходняга фронту (карта завешана марляй). Другая карта — Мінска — вісіць адкрыта, уторканая чырвонымі флажкамі. Вечарэ. У кабінеце Прамыгін і Адам Старыцкі.

Прамыгін (смеючыся). Што, бацька, чухаеш патыліцу? Сварыць?

Населі клопаты? Прызнацца і ў мяне І рукі чышца, а часам і загылае: Мы-ж робім рэвалюцыю... Каб дзе не памыліца.

Старыцкі. Не, не памыліца, сыноч, бо Ленін, Сталін з намі

Ды й трэцяя яна за нейкіх дзесяць год. Тапо-смау рабочых мёртвыя наўчылі... Капаюць, сьне, ішае...

Прамыгін. А што? Старыцкі. Ды сорамна казаць. Ты наш, чыгуначнік, салдацкі дэпутат. І большасць як след... Быў зяцем-бы надронным...

Прамыгін. Чаму так «быў-бы»? Адмаўленне? Ты, бацька, не паховай. Я люблю Надзейну.

Старыцкі. Мне зяця лепшага не траба. Праўда, Сязец каля дзяўчыны ты не любіш...

Прамыгін. Да пабачэння, бацька... Не ўпійкай слабе. (Ён праходзіць Старыцкіца і варацецца да стала)

Не бацька—золата! (Пачынае круціць ручку тэлефона)

Гэй, Аблачынка! Заснуў, ці што? Я—Сокал! Сокал—я... Здароў! Сямёнавіч? Як справы? Я—Прамыгін.

Што ты ахрып? Ці мо жамест зеніткі «Ярмаца» матам крыў? Мільганаў? А-га... Ну як? Змянілі камандзіра? Хто-ж застаўся? Ты?! Любата! Вішну... Пагаворым... Зараз Звяжы мяне з артылерыйскім складам.

(Зноў звоніць) Гэй, Грамабой! Я—Сокал! Я—Прамыгін... Мне Іванава... А, здароў! Ці ўсё ў парадку? Прабаванне на патроны? Не давай! Дай франтавым, а казакам на дулі...

Па ку-і-шу, воль так! Спіскай вінтоўкі і патроны ў жменю. Патроны будзь... Хутка? Хутка. А колькі кулямётаў? Новых два? А ў рамоне колкі? Малавата!

Прыедзь забіраць, скажы, што не гатовы. Сам паданай рамон, каб у любую хвіліку Засахалі проста ў лоб казакам.

Вінтовае колкі? Тысячы чатыры? Гвардзейцаў больш... Памяр, а не давай, Ці чэш, жыкі і не давай... Да пабачэння!

(Кладзе трубку, бярэ флажок і уторкае ў карту Мінска) Няхай зеніты, але ўсё-ж гарматы... Хоць громам напушаюць... (Гудок паб'ехаўшай машыны)

Машына Мяснікова... Прамыгін (у тэлефон). Казарма? Піперац Чудкоў далёка? Дайце.

Чудкоў? Прыехаў Мяснікоў, прыходзе, браток. (Увходзіць Мяснікоў разам з сувязным)

Мяснікоў. Вы вочы рэвалюцыі і вушы У стане ворагаў? Таварыш, а таму Абодвума глядаце зараз.

Сувязны. Глядзі, таварыш Мяснікоў. Мяснікоў. Што новага, Прамыгін?

Прамыгін. Зенітчыкі камбарту замянілі. Мяснікоў. Наблага. Мы праз іх бліжэй цяпер Падаемяся да склада, — добрая рука!

Прамыгін. Балуюць напэскае на артысклад... Мяснікоў. Наўжо пранюхаў? Вось сабака! Дайце зводу Патрабаваннаў на артысклад... «Часіям казакім Боерынасаў выдаць пяць комплектаў... Чый подіс? Калагухі... Жарт вар'яцкі лёсу: Таварыш менавіта ўзбройнае казакі! Ступіць рабочы... Мілюк—дані! «Часіям казакім даць боерынасы... Ну, разумеюца, узброіць і паслаць... Куды? На Піпер ці на Мінск? На Мінск былі-б палкі... А іх вьяз... Тады на Піпер, ясна! (Бярэ тэлефонную трубку, звоніць)

Таварыш Камешчыкаў? Дайце. Васіль Васільевіч, прывесці У поўную гатоўнасць гвардыю чыгучкі. Рыхтуець ты казакімі палкі на Піпер... (Кладзе трубку. Прамыгін)

Ець агітатары? Прамыгін. Турэмны ўніверсітэт... Мяснікоў. Давайце. (Прамыгін выходзіць. Сувязным)

Пасыльных да мяне часцей, часцей... Канвойную каманду вашу сёння Мы расчэхоўвалі ў салдацкім камітэце: Сынкоў кулаккі—акопы, нюхач перах, Замену ім дадуць шпіталі. Вы на тых Трымайце курс...

Сувязны. Трымаем. (Сувязны выходзіць. Мяснікоў адоўвае марлю з карты, разглядае. На карце рэвалюцыйнае часці адзначаны чырвонымі, а «верныя» сінімі флажкамі)

Мяснікоў. Балівай да Піпера—чырвоны больш, тут менш. А Мінск пшота пасародку... Значыць, Задачу вызначыў таварыш Сталін дасканала: Нам асядаць дарогі. Вузел пры Гомель... Там Лазар Маісеевіч... Надзейна. У Маргілае—Стуўка чорная... Аларай

Ей поўдзень можа стаць... Разразаць? Чым? Броняціком было-б зручней за ўсё. (Увходзіць Чудкоў, вітаецца з п'ерам)

Чудкоў. Таварыш Мяснікоў, вітаю! Што вы Шукаеце на карце? Мяснікоў. А-а, піперац! Вітанне! Шукаю пунт ад чыгучкі. Я ад Піпера, дакладней Піпер ад яе.

Чудкоў. Закрые 35-ы корпус. Прамыгін мне казаву. Мяснікоў. Закрыць ён можа, там у нас Анучыч, Хоць прапаршыць, але павяваў. Баюся толькі...

Чудкоў. Не здагадаецца? Давайце я паеду. Мяснікоў. Давайце. Там сілы ёсць, ды сувязь абарвалі...

Чудкоў. А мы яе адновім праз чыгучкі. Як ні кажы, а дзе рабочы клас, Там і чыноўнік леей падаецца. Я гэта ў Піперы заўважыў на таварнай. Калі мяне таварыш Сталін паслаў Наадаць сувязі з Паўночным фронтам.

Мяснікоў. Трымаць ЦК у курсе спраў штодзённа. Як толькі Піпер распачне, як рэха Павіна пракаціцца на Захфронту. Німэ пас падтрымаць, сфармаваць Энергію, пачына іх—у гэтым справа.

(Увходзіць група салдат пад «канвоем» аднаго. Разам з імі прыходзіць Прамыгін)

Салдаты. Прывет, таварыш Мяснікоў! Мяснікоў. Прывет, сябры, прывет! (Завівае настольным тэлефон. Мяснікоў бярэ трубку)

Мяснікоў. Чыгузка звоніць? Гомель? Дайце, дайце! Таварыш Кагановіч? Рад... Прывет! Што новага? Казакімі палкі На Піпер слаць збіраецца Балуюць. Не ўсё... не... Тры... Вядома, не пущу: Чыгузка страе... Як? Паходным строем? Падумаць тэле і над гэтым... Спыніце ля Оршы? Пашлеце агітатараў? Пудоўна. Дзякуй!

Што новага у вас? Вайшпётнае асвяталі? Садзіцца Бунд ў калону і ў нас! Павонце пазней? Скузь? З Маргілае? Добра. Нам, Лазар Маісеевіч, падмога велья Заўсёды ў час... Бывайце! Дзякуй! (Кладзе трубку і прадоўжае размову з салдатамі)

Дык вось, сябры, парціца патрэбна. Нас здарнікі заўсёды папракаюць, Што мы іграем немцам на руку. Хлусна і фарысейства гэта... Вось яны. Нібнта патрыёты, з немцамі ў хаўрусе, Штэй фронт загадаў узяць боерынасы З артысклад Мінскага палкам казакім, Што ў тыл наступаюць часіям-франтавікам.

1-шы салдат. А калі немец сфармае гэта, пойдзе ў наступленне.

На фронце зноў штыхамі адбавіцца? 2-гі салдат. Ці можа ў нас забаруць і штыхі. Каб абразброеных адцаў ў палон нямецкі?

Мяснікоў. Вы зразумелі прапаліна правакацыйныя сёна Загада штаба ў гэтай яго часці. Наш абавязак не даваць ім зброі, А ўзяць яе сабе, адцаў яе народу. Дай гвардыі рабочай, франтавым часіям. А яе зрабіць, каб штаб нам не пашкодзіў? Усе часці Мінска трэба нам падняць,— Няхай пашлюць на сьлад свае каманды З наказам: не даваць ніводнага патрона Іначай як на фронт, ці гвардыі рабочай.

Разумна, хлопці! Што-ж, давай, пашлі, Каб паказаць буржэям, дзе змуць ракі.

2-гі салдат. Праз ноч салдат паднімем, я іх знаю! Мы ў стог саломы, тарквы запалку— Аголь шугне, і палкі не схапіць! Бывайце! (Салдаты вышлі. Мяснікоў звоніць па тэлефон)

Мяснікоў. Васіль Васільевіч, зайдзіце на хвіліну (Выходзіць трубка)

Броняцігні, Прамыгін, за табой. Ен удава нам трэба зараз, разумееш? Барызаў, Стуўка, поўдзень і казакі,— Кулак тут трэба, браце мой, рухомы. Не кажучы аб тым, што генерал Балуюць Падзеці можа свайго шпуріза.

Прамыгін. Зраблю, таварыш Мяснікоў. Лічыце, Што броняезд наш з дванаццаці гадзін.

Чудкоў. Ну, брат, Прамыгін, закасаць рукавы! Ты—поўдзень, а я—поўнач, а зямля адна, І партыя адна, адна і справа... Давай абмімаем на развітанне, На шчасце і на перамогі!

(Яны абмімаюцца. Стук у дзверы, і на прапаноу Мяснікова: «Заходзіць», уваходзіць Камешчыкаў)

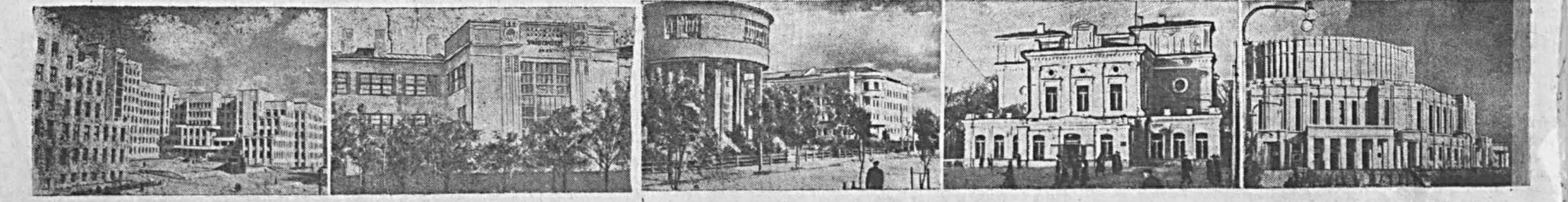
Мяснікоў. «Хай мацней ударыць бура!» Добра! І любата, і ў час! Ідзіце, сейце буру! Нас Ленін з Сталіным вучылі шмат гадоў На поўдароце не спыняцца, а калі ўжо бой— Рубіць з палца.

Чудкоў. Што-ж, рубанем! Пайшлі, Прамыгін! Бывайце, аж да перамогі.

Мяснікоў. Да поўнай перамогі, другі! (Прамыгін, Чудкоў выходзіць. Мяснікоў звяртаецца да Камешчыкава)

Давайце мы, Васіль Васільевіч, правярэм, Як супадае план наш з дарэчытым ЦК. Што атрымаў ад Сталіна я праз Чудкова.

(Яны схіляюцца над картай, прынесенай Камешчыкавым, і над пісьмом, якое выняў Мяснікоў з свайго кішэня Заслона.)

Мінск. На здымках (злева—направа): Дом Урала, Беларускае Дзяржаўнае ўніверсітэт, Дзяржаўная бібліятэка імя В. І. Леніна, тэатр імя Янкі Купала, будынак тэатра оперы і балета, Фота Г. Бугаенні.

ПАВЫШАЙЦЕ УЗРОВЕНЬ СВАЙГО МАЙСТЭРСТВА! ТВОРЫ, ВАРТЫЯ ВЯЛІКАГА СОВЕЦКАГА НАРОДА!

(З заклікаў ЦК ВКП(б) да 31-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі)

МІНСК СЯЧОЧНЫ

Мы помнім гараць прадавітае лета гэтага года. На вуліцы сталіцы штодня выхадзілі мігчыне з рыдлёўкамі, ламамі, кіркамі разбіраць вежавыя падмуркі былых кварталаў. На справаваным часам і дажджамі руіны наступалі магутныя экскаватары, бульдозеры.

Мінск ператварыўся ў велічную новабудую, новабудую першае чаргі.

Але і ў першачарговай будоўлі ёсць свае неадкладныя аб'екты. Будуюць далі слова спончыць іх цалкам ці ў асноўным да 7 лістапада — святочнай даты савецкага народа.

Раўняючыся на светлы дзень нараджэння ювельнай Радзімы, у перадыячочныя дні і выдні будуюць Мінска яшчэ больш шпакорныя тэмпы другога нараджэння роднай сталіцы. Шпэрчэй забегалі самаскідзі, мацней загудзі моторы машын, часцей замільгала і ў паветры пад'ёмныя краны ды чарпакі экскаватараў. Праца кіпела над зямлёй, на зямлі і пад зямлёй. Кіпела і ўдзень і ноччу. Людям хацелася рапартаваць Кастрычкіну не мага большым здымкам працы. Хацелася, каб у гэты дзень горад прыгажэй квітнеў новымі дахамі, новымі фасадамі, новай славай будаўнікоў-адаўленцаў.

Не лёгкая была задача. Савецкую вуліцу давалася не проста масуць ушыркі, але і змяніць яе рытм. У раёне Бомсамольскай вуліцы трэба было напішыць, калі Ленінскай—надысць: цэнтральны праспект сталіцы патрабуе стройлага профілю.

Сотні машын зямлі перавезлі з аднаго месца на другое. Зямлю прасавалі аўтаграў-арамі, каб раўней вылагла, бо зверху па-назвам лёгкая батонная аснова прасекта. егчы надоўга, на вякі. Разам з батоннай новай вуліцы закладзлася аснова новай історыі Мінска. Намы напачадкі, мігчыне дучых выкоў, не раз прыдуць у захваленне ад сёнешніх збудаванняў Мінска. Будучы мхалатца нашай волі, будучы працяг аснова будаваць горад магутным, прыгожым радасным для жыцця не толькі сучаснаму, а і для іх дзяцей, унукаў, праўнукаў дзяду і праўнукаў.

Зарукаванасць працы не спадала ні дзень, ні ноччу. Удзельнікі ў будоўлі ў сталіцы кожную ноч былі заліты гудзям вятрычным святлом пражажтараў. Пры святле капаліся глыбокія траншеі, закладваліся каналізаванымі і зусім звыклі для Мінска — сталёвыя трубы і пеліфікацыі. Закладзена багата і кладаная падземная гаспадарка сталіцы.

Яшчэ зусім нядаўна пэнтр горада быў перарэзаны доўгімі глыбокімі траншеямі для акадкі труб, а сёння іх няма ўжо. Шырыні засыпаны зямлёй, зямля ўтрамбавана, і на ёй плануецца шырокія новыя дзартуры. Яны павінны быць у строгай прапорцыі, у адзіным ансамблі з шырачэйшай магістралаю.

Шырыню самой магістралі мы яшчэ не ацэлілі, пакуль там панавалі хаос зямлі і асцяжы, пакуль не вызначалася стройная і тая лінія гранітных бартоў новай вуліцы. Тады барты былі падобны на берэгі ўсёрадыянавай рэчкі, якая ўспенілася і кіпела ў трывалым веснавым патокам. З цягам часу валі асядалі, іх злівалі шырокія язныкі ўдзядэраў, прасавалі аўтаграўдары, і, нарэшце, прышоў шырокі прасадзісты батона-кладчык і пахаваў іх пад тоўстым пяккім ластом батоннай укладкі.

Тады мы ўбачылі, якая шырокая і роўная аконная шкло, праляжа праз увесь і горад пудоўная магістраль. На вуліцы длова, дзе яна пачыналася, і на вуліцы-Літэальска, дзе заканчвалася першая чарга-кладкі магістралі, штодзень можна бы-бачыць, як спынілася непаходзіць. Яны оўгу сталі ў адзіночку і кушкіма, гле-чы ўспяж будучага прасекта, і, можа, зваліся, марылі, а, можа, хто казаў, каб шаму ступіць і пайсці на новай бато-націцы ўспяж усяго прасекта.

пайсці. Не таму, што так было бліжэй праці ці дамоў, многія з іх, шэўна, і не равалі, і не жылі ў гэтым раёне, а ішлі цяжачуся, павольна і радасна азіраю-ся на бокі, быццам злева і справа звалі гоўныя вітрыны, а над нагамі блішчэў іліраваны асфальт. Людзі марылі:

— Да святых тут усё ўжо будзе заліта нам, будзе чыста і прыгожа...

і, напярэдні святая праспект Мінска раўды ўжо быў прыгожы, хоць і далёка не скончаны. Мы ўбачылі чарнавы ак будучага Мінска, а ў святочныя Кастрычкіка ён выглядае ўвасабленнем ўнай мары.

Але гэта ўжо не мары. Калі мы ўбачылі гэты праспект, і гэтыя будыні, што ўзні-ша абамал яго, яшчэ толькі на прыго-архітэктурных праектах, мы ведалі—дзе мары, гэта неўзабаве будзе жывым аблеленнем волі народа.

Шэсьні дні святая радасна бачыць, ь не фрагменты генеральнага плана, ы кавазак заўтрашняга Мінска. ы авіншы, сабры, на сёнешні святочны

Прайдзіцеся па вуліцах горада, і вы ўбачыце, які падурак падрыхтавалі пра-цуючыя сталіцы 31-ай гадавіне Кастрыч-ніска.

Пачніце хоць-бы ад стадыёна «Дынама», што абнесены манументальнай жалезнай агарожай. Тут узняліся новыя кварталы вуліцы Кірава, якую мы памятаем да вай-ны малалюднай і малапрыгожай. Сёння тут красе ансамбль прыгожых збудаванняў, перад якімі негды не спыніцца, каб не па-любавацца спадучэнем архітэктурнай пра-статы і характава. Бадай уся вуліца ўстаа з руін і зазаяла новымі яркімі фарбамі.

Ступенню вышэй да цэнтральнай магі-стралі горада, паралельным курсам праля-гае вуліца Карла Маркса — прыга-жэйшая ў сёнешнім Мінску вуліца, якая прыведзена аднаўленцамі сталіцы ў мору-жыцця вялікага горада.

Калі глядзец ад Свардлоўскай усцяж вуліцы Карла Маркса — здыўлае імкляў тэмпы нарастання архітэктурных збудаван-няў. У далёкай перспектыве вуліцы—ве-лічны будынак Цэнтральнага Камітэта партыі, які завяршае сабой стройную чараду будынкаў.

Тут сёння асабліва многа святочных флагаў, вывешаных на кожным будынку, быццам кожны дом рапартаў святу аб сваім шчаслівым заканчэнні.

Вуліцы Кірава і Карла Маркса перася-каюць дзве стройныя лініі дрэў, што вы-саджаны перад святам ад Савецкай дрэ-ва-стадыёна «Дынама». Нядаўна іх прывезлі са-дзі, паставілі каля выкапаных ям, а магут-ныя краны аспрохна спачатку ўзнялі іх, пасля апусцілі на новае месца жыцця. Сё-ня яны пакуль што без лісцяў, а на будучы год высюй пэнтр горада зазелене купч-астымі ліпамі.

Азелененне цэнтра і ўсяго горада толькі яшчэ пачалося. Напярэдні святая працоў-ныя сталіцы завінудзілі з пасадкай дрэў і кустоў. Рабочыя пагелынага заводу № 2—3 азеліныі заводскі двор, школу, дзіцячы сад. Пасаджаны дрэвы на двары заводу імя Чкалава, закладзены фруктовы сад у адні гектар на тэрыторыі клінічнага гарадка, больш 500 дрэў пасаджана ў парк Пера-могі.

Мінчане з любоўю азеліняюць свой горад. Неўзабаве ўся цэнтральная магіс-траль сталіцы будзе высаджана шматга-довымі дрэвамі. Мінск стане горадам паркаў, садоў, прыгожых сквераў. Залёнае дрэва будзе неад'емнай часткай знешняга і ўн-трэшняга аздаблення горада.

Сёння яшчэ мала дрэў у Мінску, бо не ўсёды гатова месца для іх пасадкі, не ўсе вуліцы яшчэ ўпарадкаваны, але аглядаю-чы святочны Мінск, хочацца гаварыць не аб тым, чаго яшчэ няма, а што ўжо ёсць і чым сустрала сталіца вялікае свята.

А сустрала яна вялікім і радасным зды-быткам працы народа, нахвільнага воліай большэвіцкай партыі, указаннем Вялікага Сталіна—як мага хутчэй узняць з руін сталіцу Савецкай Беларусі.

Н. ГУБАРЭВІЧ.

Гігант рэспублікі

Мы ў Аўтаградзе.

Шумяць над галавамі сосны, зносячы ў вышыню свае вельныя маладыя кронны. Чатырохнаварковыя дамы змяняюца на двухнаварковыя катэджамі. Глянеш—і не відаць іх кама.

Калы высокай аркі з надпісам «Аўтаза-вод» мы сустракаем старшага інжынера за-вода Уладзіміра Аляксеевіча Генералава. Знаёмімся і пытаемся пра лепшых людзей заводу, якія найбольш дастойна сустра-ваюць 31-ю гадавіну Вялікай Кастрычні-цкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Мы на тэрыторыі заводу. Перад намі ўз-вышаўшая высокая з бляншанымі шыяны-мі дахамі цэхі заводу. Яны поўнасьцю ўжо закончаны. Злева дыміць высокая трубой лінейны, ля яго снуюць ваганеткі, людзі, аўтамашыны. Да слыху даюцца рытмічны металевы звон. Уладзімір Аляксеевіч тут-жа растлумачае, што гэта праце ка-валёўскі цэх. У самым цэнтры, вышэй за іншыя, уздымаецца будучы цэх шасі № 2. Справа, у далечыні, дыміць трубай элек-трастанцыя заводу. Яна цалкам забяспеч-вае энергіяй усе заводскія ўстаноўкі і агра-гаты. У хуткім часе будзе пущана ў ака-плагацую новая турбіна.

— Гэта яшчэ не ўсё. Вунь, бачыце.— Уладзімір Аляксеевіч паказаў рукой,—пра-савы, тэрміты, дрэвапрацоўчы, інстру-ментальныя цэхі. А за імі—зборачны. Вы-працоўка ўсіх аўтамабільных дэталей будзе вестіся канвеевым спосабам. Гатовыя да-талі адразу будуць паступаць ў зборачны. Гэта — махіна! 400 метраў даўжыні і 70 шырыні! — з захваленнем заканчвае інжынер.

Мы захоўдзім у пах шасі. Над галавой—замысловае перапліценне жалезных ба-лах, кроваў, перакрываў. Высокі дах поўзашкельны. Ярка сонца, калі выплывае з-за хмар, адразу кідае свае дэцныя пра-менні ў цэх. Тады ярка зіхаць такарныя рэзцы, адналіраваныя дэталі.

Навокал шумяць станкі. Ля станкоў звін-ніць жалеза, вецца з-над раздоў сіння,

узорна пакрытая сталёвая стружка, пра-носяцца па шырокім цэху мініятурныя электрычныя матавозы, нагнужаныя пярэд-німі вясмі, утулкамі і крыльямі для буду-чых грузавікоў.

— Перад намі, — гаворыць Уладзімір Аляксеевіч, — аддзяленне пярэдняй вясі, якім кіруе С. Шарстоў. У яго ўсе рабочыя—стаханавцы. А найлепшы з іх—Пётр Ша-банаў. Вунь, бачыце, ля сцяны працуе. Праектыныя нормы 1950 года выконвае. А пяцігадовы план яшчэ ў сярэдзіне лета закончыць.

Начальнік аддзялення цэха пра Шабана-ва расказаў вельмі многае. Славуты май-стар ахвотна перадае свой вопыт маладым рабочым.

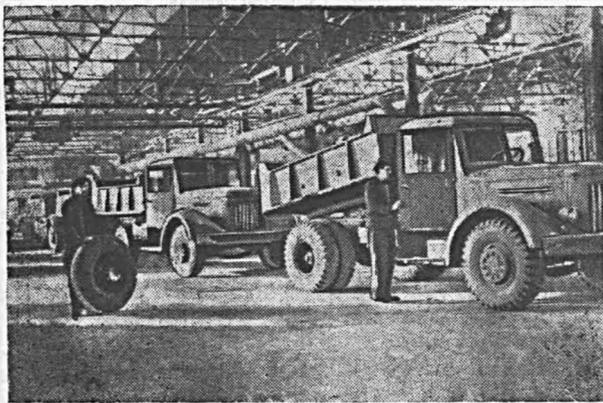
Вось яго вучань фрезэршчык Андрэй Велікароднаў. Ён сам са Сталінграда. У 1946 годзе пазнаёміўся з беларускімі хлапцамі, што былі на вучобе на Сталін-градскім трактарным заводзе. Разам з імі прыехаў у Беларусь і адразу прышоў на аўтамабільны завод. Спачатку працаваў вучнем у Шабанава. Але ў хуткім часе асвоіў усе складаную тэхніку працы і па-чаў працаваць самастойна. Многаму на-вучыўся ён у славутага майстра па фрезэ-роўцы аўтамабільных дэталей. І не дзіўна, што былы вучань зараз не адстае ад свай-го настаўніка. Кожны дзень ён перавыкон-вае нормы ў два—тры разы.

Уладзімір Аляксеевіч вядзе нас ў зборач-ны цэх. Тут, дзе ў сабраным выглядзе можна ўбачыць магутны мінскі грузавік МАЗ—200, і на ходу інжынер расказае:

— Выпусцілі мы за 10 месяцаў шмат машын. У першым квартале 1949 года завод запраце амаль на ўсю магутнасць. Праўда, яшчэ мы ў вялікай залежнасці ад Яраслаўскага аўтамабільнага заводу. Ён нам дывее і пастаўляе. Але хутка самі буд-зем іх вырабляць. Тады грузавікі адзін за другім накопцяцца.

І вось перад намі з шырокім варот цэха выйшлі, ззяючы свежай фарбай, аўтама-шыны. На калясе іх матораў з абодвух ба-коў прыняліся імклява магутныя зубры.

М. ГАМОЛНА.

Мінскі аўтамабільны завод. На здымку: зборачны цэх. Фота Г. Бугаенкі.

ЗАВАЯВАНЫ ПОСПЕХ

Вёска Дзятлавічы раскінулася ўздоўж шырокай вуліцы. Вуліца пясчаная—ні адзін кустік травы ніколі не расце на ёй. Нават у асенняе дажджлівае надвор'е не бывае тут гразі. Прапелца вялікі лісьце, прашумяць ручайкі, — і ўжо праз поўга-дзіны суха на вуліцы, і нагі не замочыць...

Шчасце і радасць абздоленым людзям прынесла савецкая ўлада, каласны лад. Перад вайной у Дзятлавічах арга-нізаваўся калгас.

Адным з першых уступіў у калгас Рыгор Гарасцюк. Дусі, яго даччы, у той час спю-нілася пяцігадовы год. Яна ўступіла ў комсамол. Новае, вялікае і прыгожае жыццё адкрылася перад ёй. Дуся марыла аб вучобе і паехала на курсы трактары-стаў. І раптам — вайна. Разам з бацькам Дуся ідзе ў партызаны.

Адраз-ж пасля вызвалення вёскі ге-раічнай Савецкай Арміяй быў адноўлены калгас. Шмат падзей у калгасе адбылося пасля гэтага. Шмат аб чым перадумала і Дуся. Яна клалілася аб узняцці ўра-джаю. Летам мінулага года нежэ зайшла ў праўленне калгаса да старшыні Пятра Угліяны.

— Вось што, Пётр Пятровіч, — рашуча прамоваля дзятлавічана,—пара нам сур'эзна за справу брацца.

Старшыня здыўлена прыўзняў бровы:

— Як гэта сур'эзна?

— Па-сапраўдному, па-каласнаму,— растлумачыла комсамолка. — Больш мы сёлета з гектара атрымаем! Ну — шэць, ад сілы сем цэнтнераў. Гэта-ж курам на смех.

— Пачакай, — узняўся і закрочыў на хаце старшыня. — Сем цэнтнераў... Гэта-ж не так дронна. Нават у сям'і ўраджайныя гады ніхто тут не дымкаў болей. У нас-жа не Украіна і не Алтай, дзе сучасныя чарназёмі. Зямля ў нас—пак-ос адзін, і як ні стараіся, больш сарака паці з гектара не атрымаеш.

— Рукі да яе прыкладзі тэрава, вась і ўсё. Ты не ўсімкілася, Пётр Пятровіч, я сур'эзна кажу, — усхвалявалася дзят-лавічана. — Усё ў нас уважана, усё прадумана не раз і не два.

— У каго гэта ў нас?—запыкавіўся старшыня.

— У дзятлавічы: Веры Курмылек, Соф'і Угліяны, Лены Панаські...

А яшчэ лічы Веру Угліяніну, Марусю і Волгу — ўсёго дванаццаць чалавек. Па-рашылі мы пярэда: стварыць зямлю высо-кага ўраджаю і зямць з гектара не менш за сто пудоў жыта.

— Што-ж, паспрабуеце, — весела сва-заў старшыня. — Толькі кі справіцца? Сто пудоў... Ну хаця-б семдзесят.

— Не менш ста, гэта вырашана, — увіўнае прамоваля Дуся.

Пачалася гараць пара. Праўленне калгаса замацавала за зямлю частак у дванаццаці гектараў зямлі. Аграном Ан-тональскага райсельгасадзела правёў не-калькі заняткаў па агратэхніцы, пазна-ёміў калгасную моладзь з вучэннем Пі-мразева, Вільямса і Лысенкі. Расказаў аб перадавіках сельскай гаспадаркі.

Участак, замацаваны за зямлю, узраў-трактарыст Павел Курмылек. Узраў су-ленна, па-гаспадарку. Усё лета зьяно са-чыла, каб зямля была чыстай ад пустэ-зеля.

— А пярэ пабрэна аб насенні пагла-паціца, — папарэдыла сябровак Дуся. — Давайце самі сартаваць.

Дзятлавічы сталі да вялкіх. Па адным зарынку выбіраў жыта. І адсартавалі так добра, нават бацька Дусі пахваліў за прапу. А ён — прыдзіраў і ў гаспадарцы разумеў.

— Жыта любіць добра ўгноеную гле-бу, — сказаў аграном. І зьяно вывелла на кожны гектар па сорок вазоў гною.

Зіма выдалася няўстойліва. Толькі выладзе снег, і праз суткі ўжо а'ехаў усёе з зямлі. А то раптоўна мороз ударыць. Стварэцца ледзяная корка, цагубная для пасаваў. Што рабіць?

І вось яшчэ, узброўшыся рыдлёўкамі, вышла ў поле. Працавалі з раніцы у ночы. А зімні дзень кароткі. Зрабіць тру-хутка і многа. Нарэшце, калі мороз с-нястрашнымі, дзятлавічы вызвалі па канаўкі, спусцілі талую ва-у.

Вясною, як толькі ат-а зямлі чалі падкорку азійскіх. А на ў ве агранома прымянілі і а'авант.

Хутка надшоў час у-аваў. Р-ішлі калгаснікі на поле, б-а'а д-ава, кожны каласок.

— Глянь, Дуся, якое жыта!—радасна гаварылі сяброўкі.—Вышэй пабе прасек. Вялікае была радасць дзятлавічы. Усім было ясна: перамога заваявана. І лавят жыта, што раней не верылі ў поспех, пага-варвалі:

— Бадай, і ардым атрымаеце сгодна Указа.

— Ардыне не ардым, а па мадэлі на-пэўна,—адказаў на гэта Андрэй Курмылек. ... Рабочы дзень зачынуўся. Звешнявая Ева Гарасцюк выйшла ў поле.

— Дусенька, пабе шукаюць,—смыкля звешнявая Волга Угліяны.

Па жытнічы бег Андрэй Курмылек. Ра-дасны, усхваляваны, яшчэ—адзядку ён крычаў:

— Дваццаць два... 9-той, дваццаць два з хвосцікам!

Пот каціцца па яго адкрытаму загарала-му твару. Андрэй толькі што з праўлення калгаса. Там падзялі вынікі. Акт, складе-ны камісіяй, значаць: зьяно Ева Гарас-цюк зьяно з кожнага гектара па дваццаць два цэнтнеры і пяцьдзесят чатыры кіла-грамы жыта.

— Гэта-ж кожны пудоў? — усмхнула ад радасці Дуся і, хутка падціўшы, з глыбокім задавальненнем сказала:

— Амаль сто сорок... Сто сорок, дзят-лавічы! Сто сорок!

— Наша перамога!.. Значыць, можна яшчэ больш даць... І дзімкі!—завопчыла ўпаўнёна звешнявая.

П. ЧАРНЫХ.

Калгас «24 Санавіна», Анто-пальскі раён, Брэсцкай воб-ласці.

ВЕЛІЧНАЯ ТЭМА

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя знайшла шырокае адлюстраванне ў савецкай драматургіі і тэатры. І гэта заканамерна. Наш народ патрабаваў твораў, якія-б паказвалі тым велізіям сацыяльнае змены, што адбыліся ў краіне. Ён хацеў бачыць новага героя, вобразы, якія-б сімвалізавалі сабой барацьбітоў сацыялістычнай эпохі.

Першым такімі п'есамі, якія адпавядалі гэтым запатрабаванням, былі гераічныя драмы «Мяцэж» — па аднайменнаму твору Д. Фурманова (напярэроўка С. Паліванова) і «Броненягі 14—69» В. Іванова. Пас-пех іх тамачына тым, што п'есы праў-дліва адлюстравалі барацьбу савецкага на-рода за сваю свабоду і незалежнасць.

П'есы «Мяцэж» і «Броненягі 14—69» у рэпертуары тэатра імя Янкі Купалы (гэды Пяршага Беларускага) з'явіліся каштоўным укладам, які ўзбагаціў стары-шы тэатр Беларусі. Значнальна тое, што спятакаль «Мяцэж» быў пастаўлены да 10-годдзя савецкай улады.

Асабліва моцна прагучала ў спектаклі тема інтэрпартызанства, увасабленая ў вобразе аргувога народнага камісара Шыгубудзінава, якога з вялікай мастацкай пераканальнасцю выконваў артыст У. Кры-ловіч. Мастаку-рэалісту ўдалося паказаць велізіям пафас чалавека, перакананага ў перамозе над ворагам, выявіць яго парты-іную настойлівасць, раскрыць усё багацце чалавечай натуры — прастай, адкрытай, задушынай.

Даволі ярка і выразна быў увасаблены вобраз Дзімітрыя Фурманова артыстам М. Зораным. У гэтым выдатным большэві-цкім камісару ўдалося спалучаць яго асабістыя якасці — волю і высокі інтэлект з яго лю-боўю да справы палітычнага выхавання мас, з большэвіцкай палыміясцю і парты-інай настойлівасцю.

Калі ў спектаклі «Мяцэж» пастаўшчыца

Е. Міронаў імкнуўся паказаць рэвалюцый-ны народ, дэталёва распрацоўваючы маса-выя сцэны, шыльа сочыла за разгортван-нем дзеі, дым у другім спектаклі—«Броненя-гі 14—69» (пастаўшчыкі рэжысёры Мастацкага тэатра МОСРС — А. Вінер і А. Смяляну) — больш увагі аддавалася псіхалагічнай характарыстыцы герояў гра-мадзянскай вайны, адважным партызанам-сібракам. Гэтыя два спектаклі даўлялі адзін другога і сведчылі аб творчай сама-стойнасці маладога беларускага тэатра.

Асабліва пранікнёна была выканана роля партызанскага кіраўніка Вяршыніна артыстам Брыловым. Артыст паказаў складаны шлях гэтага чалавека ад звычай-нага селяніна да партызана, народнага героя, для якога рэвалюцыя даражэй жыц-ця. Настойлівасць, класавая непрымір-насць, пафас барацьбы — вось што ха-рактарызавала гэты пудоўны вобраз змага-ра за светлае будучае.

Вядучы барацьбу з беларускімі нацыяна-лістамі і іх паслядоўнікамі, беларуская тэатральная мастацтва яшчэ больш умаца-валася ідэяй і мастацка. Гэта можа па-сведчыць і на прыкладзе тэатра імя Якуба Коласа (гэды Другога Беларускага). У п'есас «Разлом» Б. Лаўрэнёва (пастаў-ка С. Разанава) і «Любоў Ярава» К. Тра-ловіча даволі глыбока раскрыта тэма аб уздзе інтэлігенцыі ў рэвалюцыі.

Назвыўшы пераканана быў паказаны артыстам К. Саннікавым вобраз белэві-цка-матроса Гадуна ў спектаклі «Разлом». У ім глядач убачыў народную сілу, настой-лівасць камуніста і рэвалюцыйную мета-накіраванасць.

Крыж пазней на сцэне гэтага-ж тэатра быў пастаўлены эпічны спектакль аб гра-мадзянскай вайне і рэвалюцыі—«Першая Коўна» В. Вішнеўскага (рэжысёр Тэа-рэўскі) і спектакль аб трагічнай пагібелі вясцары чараварскага флота — «Патібель

эскадры» А. Карнейчука (пастаўноўка рэ-жысёра Малаго тэатра К. Зубава).

Тэма Кастрычніка на Беларусі шырока раскрыта ў п'есас беларускіх драматургаў.

У дні Грачынскага 20-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалю-цыі на сцэне тэатра імя Я. Коласа ішлі дзве п'есы — «Вайна» і «У пу-шчах Палесся» Я. Коласа. У іх адлю-страваліся вялікі рэвалюцыйныя зрухі—перастанне імперыялістычнай вайны ў грамадзянскай і партызанскі рух на Бе-ларусі, калі беларускі народ паўстаў супроць акупантаў. Рэжысёр В. Дарвішаў паказаў на сцэне беларускага тэатра велізіям карціны гераічнай барацьбы. У цэнтры гэтай пастаўкі знаходзіцца народ-воін, народ-барацьбіт. Асабліва запамінаў гляда-чам народны герой дзед Талаш, па-майстэр-ску раскрыты артыстам А. Ільінікім. У яго трактоўні мы бачым чалавечую годнасць, сацыяльную свядомасць і сілу арганізатарскага таленту, якія так яркава былі спалучаны ў вобразе Талаша.

Тэма партызанскай барацьбы перыяда грамадзянскай вайны распрацоўвалася ў тэатры імя Я. Купалы на матэрыяле п'есы «Партызаны» К. Крашын (рэжысёр Л. Рах

Арнестр народных інструментаў пад кіраўніцтвам заслужанага артыста БССР І. І. Жыновіча. Фота Г. Бугаенкі.

Адкрыўся філарманічны сезон

Дзяржаўная ардына Працоўнага Сягу Філармонія пачала гэты сезон 1948—1949 года. Ужо два сімфанічныя і два камерныя ў камерных канцэртах выступілі Сталіў лэй прамі, заслужаная РСФСР Д. Я. Пантофель, заслужаны дзеяч мастацтва Філіп. У канцэртах выконвалі творы Чайкоўскага, Бардзіна, Рахманінава, Шапана, Ліста, Баха і творы савецкіх кампазітараў.

Пачуццё законнай гордасці выклікаў першы адкрыты канцэрт Беларускага народнага аркестра (цымбалы, баяны, ліры, тудкі, ударныя), які адбыўся 31 кастрычніка.

Ці мог марыць да Валікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі беларускі народ аб пымбалах, як аб канцэртным інструменце, калі нават беларускай прафесійнальнай музычнай культуры не існавала і аграмы заішоў музычнага фальшора не было ніводнага арыгінальнага твора? І калі, на канцэрце Беларускага народнага аркестра, слухаеш і яго выкананыя вельмі цікавыя творы спецыяльна для яго напісаныя беларускімі кампазітарамі, а таксама перакладанне рускай музычнай класікі, — яшчэ раз пераконваешся ва ўрачыстасці Леніна-Сталіна і напярэдняй палітыкі, у тым, якія велізарныя шляхі для свайго развіцця мае народна-інструментальная музыка Беларусі.

Дыржыраваў канцэрт мастак кіраўнік аркестра, заслужаны артыст БССР І. Жыновіч. У яго аж апрапоўках для народнага аркестра і аркестроўкаў выконвалася большасць прадстаўленых у канцэрте твораў. Калі да І. Жыновіча, як дыржыра, можна праймаць некаторыя патрабаванні ў галіне тэхнікі дыржыравання, дык, як інтэрпрэтацый твораў і аўтар аркестравак, ён паказаў сябе здольным музыкантам, добрым знаўцаў асабіста знаменаванай сабой народна-інструментальнага жанра не толькі як першы на час твор гэтага роду ў Беларускай музычнай літаратуры, але па багатым і майстэрству выкарыстання народнай творчасці. Распра-

ўтка гэтага твора для народнага аркестра не толькі не збыліся музычныя вобразы, але яшчэ больш наблізіла іх да свай першакрыніцы — народнай мелодыі. Найбольш моцнае ўражанне накідаюць другая і чацвёртая часткі «Сімфанеты».

З арыгінальных твораў беларускіх кампазітараў для народнага аркестра была выканана 1-я частка канцэрта для цымбал Д. Камінскага. Салістам выступіў лаўрэат Усесяўзнага агляду выканаўцаў на народных інструментах А. Астрэмекі. Таксама, як і «Сімфанета» Чуркіна, «Канцэрт» Камінскага з'яўляецца этаным творам у гісторыі развіцця Беларускай музычнай культуры. Гэты твор упершыню падагульніў ўсе выкаўчаны і канцэртныя магчымасці цымбал у такой вялікай, віртуознай і прэсе, якой з'яўляецца інструментальны канцэрт. Усе гэтыя канцэрты — беларускія народныя песьні.

У асобе А. Астрэмекі аўтар канцэрта знайшоў бліскачуга выканаўцу. У Астрэмекі выдатны лязучы гук, ведзюрына віртуознасць, выдатныя рытмічныя дакладнасць і музычнасць. Трэба толькі шкадаваць, што ў канцэрце Беларускага народнага аркестра была выканана толькі адна частка вельмі цікавага твора Камінскага.

Упершыню ў канцэрце 31 кастрычніка была выканана «Лявоніха», напісаная І. Жыновічам як тэма з варыяцыямі для народнага аркестра. Гэты твор у параўнанні з другімі, напісанымі беларускімі кампазітарамі на тэму народнага тапна, выгледна вылучаецца яснасцю гармоніі, блізкасцю да народнай мелодыі. Але разам з тым, у «Лявонісе» Жыновіча адчуваецца фрагментарнасць, адсутнасць унутрашняй дынамікі і асрава вызначанай канцоўкі.

Гаворачы аб удачах выканаўцаў у канцэрце Беларускага народнага аркестра, неабходна сказаць аб выкананні аркестрам «Хора паселян» з оперы «Вясня Ігар» Бардзіна і рускай народнай песьні «Уж ты змушча-зіма» ў апрапоўцы Балакірава. Абодва гэтыя творы, на супаіні прызначаны для вакальнага выканання, пакінулі ў слухачоў глыбокае ўражанне прыгажосцю гучання, тонкасцю праяснёўкі, рэльефнасцю вобразаў.

Вялікае месца ў праграме канцэрта аркестра занялі вакальныя нумары. Саліста-

мі выступілі народныя артысты БССР М. Дзянісаў і І. Валюцін.

З выконваемых М. Дзянісам у суправаджэнні аркестра твораў зьяўляюцца на сябе ўвагу напярэдня, глыбока народная на сваіх меладыйных зваротах песьня «Добрае раніцце» П. Падаквырава на тэкст М. Танка і народная беларуская песьня «Ой, ды ў нашым сяле садыба будзе».

З вялікім удзямам выканаві з аркестрам І. Валюцін арыю Андрэя з оперы «Пучычча Палесся» А. Багатырова і песьню Лявоні з оперы «Дабрыня Нікіціч» Грчачынава.

Добра прагучалі выконваемыя салістамі дугам «Базачынка» ў апрапоўцы Р. Пуста і «Наш тост» І. Лябана.

Першы адкрыты канцэрт Дзяржаўнага Беларускага народнага аркестра Філармоніі з'яўіўся творчай справаздачай кіраўніцтва грамадскасці сталіцы. Гэты калектыў мае мастацкую каштоўнасць і вялікую перспектыву росту, што дае яму магчымасць прапагандаваць сярод шырокіх народных мас не толькі лепшыя дасягненні Беларускай музыкі, але і класічную музычную спадчыну.

Было б прыцягальным, адзначачым дасягненні калектыва, не ўказаць на некаторыя недарэпаўкі, якія зьяўляюцца на сябе ўвагу.

Неабходна колькасца павялічыць басавую групу цымбал, гучнасць якіх непараўняльна слабая ў параўнанні з агульнай гучнасцю астатніх груп аркестра. З тых-жа меркаванняў зусім недастаткова адной ліры ў аркестры.

Неабходна ўдасканаліць аздажанаць асобных аркестровых груп. Не забудзь аркестр выразна акампаінуе салістам.

Не глядзячы на сваю маладосць, у дні святкавання 30-годдзя БССР беларускі народны аркестр зойме ганаровае месца сярод тых мастацкіх калектываў рэспублікі, якія будуць дэманстравалі свае дасягненні ў галіне развіцця Беларускай музыкі.

І. НІСЕВІЧ.

Прапаганда мічурынскага вучэння

Віцебская абласная бібліятэка імя В. І. Леніна правяла рэа мерапрыемстваў па прапагандзе мічурынскага вучэння. У аддзелах бібліятэкі арганізаваны кніжныя выстаўкі на тэму: «За перадавую мічурынскую біялагічную навуку». На выстаўцы — працы К. Ціміразева, І. Мічурына, літаратура аб вольна перадаваў сельскагаспадарчай вытворчасці — Героіў Сацыялістычнай Працы, знатых палыводаў, жывёлаводцаў, трактарыстаў, камбайнераў, а таксама матэрыялы апошняй сесіі Усесяўзнай Акадэміі Сельскагаспадарчых Навук імя В. І. Леніна.

Іадаўна ў вялікай залі абласной бібліятэкі адбылася лекцыя на тэму «Роля акадэміка Леніна ў далейшым развіцці мічурынскага вучэння».

(Наш нар.).

Літаратурны вечар

31 кастрычніка ў Мінскім Палітэхнічным інстытуце быў праведзены літаратурны вечар, прысвечаны слаўнаму юбілею Леніна-Сталінскага комсамола.

На вечары выступілі з чыткай сваіх твораў беларускія шісьменнікі Анатоль Астрэйка, Іван Грамовіч, Рыгор Няхай, Эдзі Агнянчук, Мікола Гамолка.

Даклад на тэму «Комсапол у савецкай літаратуры» зрабіла навуковы супрацоўнік Акадэміі навук БССР тав. Гузьман.

Юбілейны часопіс

Студыя «Беларусьфільм» выпусціла на экраны кіноапарату БССР дакументальны кіночасопіс № 19—20. Рэжысёр — В. Стральцоў, кіноапаратары — У. Кітас, У. Цясюк, М. Бебраў, С. Фрыд, І. Камароў.

У кіночасопісе паказаны шматлікія мітынгі моладзі ў Мінскім Парку культуры і адпачынку імя Горькага, прысвечаны слаўнаму 30-годдзю Леніна-Сталінскага комсамола, уступленне ў рады ЛКСМБ моладзі аўтамобільнага і трактарнага заводаў — маладых сталепаўнаўчых: фразроўшчыцы А. Пічур, слесаря Р. Мароза і інш.

Часопіс аздажанаць гледачам з прапай 30 маладзёжна-комсапольскіх брыгад на Мінскім аўтамобільным і трактарным заводах, з прапай адной з лепшых — брыгады Міхеева, якая ў сацыялістычным спаронічце чатыры разы заваўвала пераходны Чырвоны сцяг заводскага камітэта комсамола. Глядзч бачыць збор піонерграды вучняў 26 жаночай школы горада Мінска, прысвечаны абмеркаванню кінокарціны «Маладая гвардыя».

У заключэнне паказаны зводны хор вучняў рамесніцкай школы горада Мінска, які выконвае комсапольскую песьню, напісаную да юбілея комсамола кампазітарам Н. Сакалоўскім.

Раённыя агляды мастацкай самадзейнасці

У Шкельскай вобласці праходзяць раённыя агляды мастацкай самадзейнасці, прысвечаныя 30-годдзю Беларусі.

У Ганчэвіцкім раёне ў аглядае прыняла ўдзел 7 калектываў, якія аб'ядноўваюць звыш 200 удзельнікаў. З вялікім поспехам прайшоў выступленне Ганчэвіцкага сялянскага хора (кіраўнік тав. Чапчыц), які выкаўч літаратурна-музычны мантаж «Два партызаны».

З поспехам прайшоў агляд у Лунінскім раёне. У ім прыняло ўдзел звыш 100 выканаўцаў. З абноўленай праграмай выступіў Лунінскі сельскі хор пад кіраўніцтвам Ксены Бесан. Упершыню ўдзельнічаў у аглядае малады калектыў мастацкай самадзейнасці сяла Лунін.

(БЕТА)

Аб рабоце фабрыкі „Палесдрук“

У сувязі з артыкуламі «Чаму не выкарыстоўваюцца магчымасці „Палесдруку“ і «Лічэ раз аб школьных сшытках», азначанымі ў №№ 35 і 39 нашай газеты, кіраўніцтва па справах паліграфіі і выдавецтваў пры Совеце Міністраў БССР паведамае:

Фабрыка «Палесдрук» яшчэ знаходзіцца ў стадыі аднаўлення. Не ўсе абсталяванне прыведзена ў поўную гатоўнасць. Мантаж двух кніжных ратацый, завезеных на фабрыку, яшчэ не закончаны з-за адсутнасці некаторых дэталей. Няма пульту кіравання, адсутнічаюць старатарыяныя адліўныя станкі, якіх мы не можам набыць на базях Галоўпаліграфіснага. Дзяржкі фабрыкі дадзена ўказанне камандзіраваць свайго мяханіка ў горад Магілёў за стэрэатыпным станком для кніжных ратацый, а таксама для таго, каб заказаць некаторыя дэталі на гомельскіх заводах.

Затрымка ў мантажы ратацый не дае магчымасці фабрыцы прыступіць да друкавання кніг вялікай тыражасці. Аднак, калі-б фабрыка мела заказы ад Дзяржаўнага выдавецтва БССР на малатыражны выданні, дык яна магла-б іх выдаваць. Па нашай прапанове фабрыцы быў дадзены заказ на выданне двух кніг, і яна з гэтым справілася: надрукавала «Хрэстаматыю для 8 класа». Аднак, Белдзяржвыдавства неахвотна ідзе на дачу заказаў «Палесдруку».

Работу фабрыкі «Палесдрук» у гэтым годзе вельмі дэзарганізуюць частыя пера-

боі ў забяспечанні не сшыткавай — паперай праз Белпаперзаводы. З-за адсутнасці вагонаў «Палесдруку» атружае сшыткавую паперу «Палесдруку» і Краснакамскі паперовы камбінат. Па гэтай прычыне фабрыка не можа працаваць рэгулярна і выконваць сваю вытворчую праграму па выпуску школьных сшыткаў. Добрушская фабрыка «Герой працы» ў апошнія дні зусім спыніла выпуск сшыткавай паперы для гомельскай фабрыкі «Палесдруку» і зрывае яе забяспечанне ў гэтым квартале.

У мэтах стварэння запасаў нажоў для папераразальных машын на фабрыцы намі прыняты меры, і ў сучасны момант намі атружаны са складаў Галоўпаліграфіснага. Станок для вастрэння пажоў таксама заказаны заводу-паступішчыку.

На фабрыцы сапраўды нехапае добра кваліфікаваных лінатыпістаў, але заручыліся на справы паліграфіі ўкамплектавае фабрыку інжынерам-тахнолагам, ратацыйным і лінатыпістамі. Гэтымі дзямі будзе пупчана ў эксплуатацыю цыпкграфія.

Кіраўніцтва па справах паліграфіі і выдавецтваў пры Совеце Міністраў БССР падтрымлівае прапанову газеты «Літаратура і мастацтва» адносна забяспечання фабрыкі «Палесдрук» сшыткавай паперай з Добрушскай фабрыкі «Герой працы». Гэта ліквідуе перабоі ў рабоце фабрыкі.

Г. МІНЧУКОВ, начальнік Кіраўніцтва па справах паліграфіі і выдавецтва пры Совеце Міністраў БССР.

„Недаравальная безуважнасць да памяці паэта“

Дырэкцыя Інстытута літаратуры, мовы і мастацтва Акадэміі навук БССР паведамае, што допіс пад назвай «Недаравальная безуважнасць да памяці паэта», змешчаны ў газеце «Літаратура і мастацтва» (у нумары ад 21/VIII—48 г.), абмяроўваўся на паседжанні Вучонага Савета Інстытута. Усе члены Савета, якія прымалі ўдзел у абмеркаванні допіса, згадзіліся з тым, што факты, адзначаныя аўтарам, цалкам адпавядаюць сапраўднасці і зусім правільна сігналізуюць аб недапушчальных адноснах да захавання памяці аб выдатных культурных дзеячах Беларусі.

Вучоны Совет, прыняўшы да ведама паведамленне члена-карэспандэнта АН БССР М. Ц. Лынькова аб мерапрыемствах, распарадкаванні Праўленнем Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР па рэагаванні на факты, закранутыя ў допісе, — у сваю чаргу вышэе наступнае рашэнне: Сумесна з Праўленнем Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР звярнуцца да Савета Міністраў БССР з хадзініцтвам аб прыняцці тэрміновых мер, якія забяспечылі-б поўнае захаванне пера і дома, у якім жыў Ф. Багушэвіч, і аб адкрыцці ў гэтым доме літаратурнага музея.

Даручыць члену-карэспандэнту АН БССР

М. Ц. Лынькову ад імя Інстытута літаратуры, мовы і мастацтва АН БССР прыняць ўдзел у працы аб'яднанай камісіі па рэапрацоўцы канкрэтных прапаноў у гэтым напрамку.

Камандзіраваць ст. навуковага супрацоўніка В. Ф. Вольскага ў фальварак «Багушэвіч» (ст. Соцы, Смагоньскага раёна Маладзечанскай вобласці) для асабістага агляду і дакладнага вывучэння стану дома і магілы Багушэвіча.

Лічыць неабходным у бліжэйшым часе абраць усе неабходныя звесткі аб матэрыяльных помніках, звязаных з жыццём і творчасцю беларускіх пісьменнікаў Ф. Багушэвіча, М. Багдановіча, З. Бядулі, К. Чорнага і іншых; на аснове гэтых звестак распарадзіць канкрэтыя мерапрыемствы ўшанаванню памяці выдатных дзеяч культуры Беларусі. Правядзенне ўсёй па рынтоўчай работы ў гэтай галіне даручыць М. Т. Ларчанку і Ю. С. Пішчароў, які абавязаны прадставіць падрабязную справаздачу.

В. БАРЫСЕНКА, дырэктар Інстытута мовы, літаратуры і мастацтва АН БССР. Н. ПЕРКІН, вучоны сакратар.

НОВЫЯ КНІГІ

Максім Танк. «Наб ведалі». Зборнік вершаў, за які паўту прысуджана Сталінскага прамія другой ступені. Тыраж 4.000 экз., 180 старонак. Цана ў пералале 7 руб.

Эдуард Самуіленка. «Будучыня». Пераклад на рускую мову С. Родава. Мастацкае афармленне А. Волкава. Старонак 362. Цана 12 руб. 75 кап.

І. Жыновіч. «Школа для беларускіх цымбал». Ухвалена кафедрай струнных інструментаў Беларускай дзяржаўнай кансерватарыі. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Тыраж 5.000 экз., 160 старонак. Цана 15 руб.

«Родная літаратура». Хрэстаматыя для 10 класа сярэдняй школы. Склаў В. Барысенка. Тыраж 8.000 экз. Старонак 368. Цана 8 руб.

У падручнік уключаны творы К. Крапіва, К. Чорнага, Э. Самуіленка, А. Кулішова, П. Броўкі, М. Танка, П. Габелі, а таксама надрукаваны біяграфічныя звесткі аб пісьменніках.

«Родная літаратура». Хрэстаматыя для 9 класа сярэдняй школы. Склаў А. Бугар. Тыраж 15.000 экз. 360 старонак. Цана 10 руб.

У хрэстаматы надрукаваны творы І. Купалы, Якуба Коласа, З. Бядулі, М. Лынькова, П. Труса, прадугаджаны праграмай сярэдняй школы. Маецца біяграфічны даведнік.

Струментары Беларускай дзяржаўнай кансерватарыі. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Рэдакцыя музычнай літаратуры. Тыраж 5.000 экз., 160 старонак. Цана 15 руб.

«Родная літаратура». Хрэстаматыя для 10 класа сярэдняй школы. Склаў В. Барысенка. Тыраж 8.000 экз. Старонак 368. Цана 8 руб.

У падручнік уключаны творы К. Крапіва, К. Чорнага, Э. Самуіленка, А. Кулішова, П. Броўкі, М. Танка, П. Габелі, а таксама надрукаваны біяграфічныя звесткі аб пісьменніках.

«Родная літаратура». Хрэстаматыя для 9 класа сярэдняй школы. Склаў А. Бугар. Тыраж 15.000 экз. 360 старонак. Цана 10 руб.

У хрэстаматы надрукаваны творы І. Купалы, Якуба Коласа, З. Бядулі, М. Лынькова, П. Труса, прадугаджаны праграмай сярэдняй школы. Маецца біяграфічны даведнік.

«Родная літаратура». Хрэстаматыя для 9 класа сярэдняй школы. Склаў А. Бугар. Тыраж 15.000 экз. 360 старонак. Цана 10 руб.

У хрэстаматы надрукаваны творы І. Купалы, Якуба Коласа, З. Бядулі, М. Лынькова, П. Труса, прадугаджаны праграмай сярэдняй школы. Маецца біяграфічны даведнік.

С ДАНІЛЕВІЧ

За мір, за дэмакратыю

Фронт барацьбы дэмакратыі і цывілізацыі з дэмаграфіямі і падпалышчыкамі новай вайны праходзіць праз усе краіны свету. Усе часцей і часцей чуюцца грозныя галасы пратэсту перадавых людзей — пісьменнікаў, артыстаў, дзеячоў мастацтва і навукі — супроць махляроў Уол-стрыты і іх прыслужнікаў, якія бразгаюць зброяй і намагаюцца запалохаць чалавецтва новай вайной.

Словы праўды колючы почы англа-амерыканскім імперыялістам, і яны імкнучыся пасадзіць за краты ўсіх, хто ўзімае голас пратэсту супроць іх чорных спраў. Самым небяспечным чалавекам для іх з'яўляецца той, хто заклікае да супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам, з паслядоўным абаронам міру і дэмакратыі, хто гаворыць праўду аб нашай краіне.

У Амерыцы прысуджаны да турэмнага зняволення пісьменнік Альберт Мэзлі і Говард Фаст за свае дэмакратычныя пераконанні. У Чылі праследуюцца п'яць Пабло Неруда за тое, што ён не пабаяўся ўзяць голас пратэсту супроць нездачлівых палітыкаў, якія пад наіскам Уол-стрыты правялі дыпламатычныя адносіны з СССР. Ужо адзінаццаць год пакутуе за краты буйнейшы п'яць сучаснай Турцыі Назым Хімет. Яго прысудзілі да турэмнага зняволення на дваццаць дзевяць год толькі за тое, што ён заклікаў аказаць дапамогу рэспубліканскай Іспаніі. Імперыялісты заганялі ў падполле філіпінскага паэта Сангуні Батонбуха за тое, што ён выкрывае ў сваіх публічных вершах імперыялістычныя занявольніцкія каланіяльных народаў.

На прыкладзе гэтага праследванага перадавых людзей, чалавецтва бачыць са-

праўднае аблічча імперыялістаў, якое яны не здолеюць схавалі ніякімі фальшывымі доўганамі аб дэмакратыі. Такое праследванне прыняжае тых, хто праследуе. Так было ў Германіі. Тое, што за гэтым надышло, было фашызмам, а за фашызмам — вайна.

Характарыстычны сучаснае міжнароднае становішча, В. М. Малаўга гаварыў: «Капіталізм зрабіўся тормазама пратэста чалавечы, а прадаўжэнне авантюрнага палітыкі імперыялізма, якая прывяла ўжо іх да сучаснага вайны, з'яўляецца галоўнай небяспечкай для міралюбных народаў». Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя раскрыла почы народам, што век капіталізма прыходзіць к канцу і што адкрыты надейныя шляхі да ўсеагульнага міру і да вялікага пратэсту народаў. Сударыва намагаюцца імперыялістаў, пад вагамі якіх хістаецца глеба, не выратуюць капіталізм ад пагібелі, якая набліжаецца. Мы жывем у век, калі ўсе дарогі вядуць да камунізма».

На велькім шляху, які ляжыць у камунізм, як прыменны маяк, узвышаецца Краіна Саветаў. І ніякія граніцы, ніякія намаганні рэакцыянераў адгарадзіцца ад яе жалезным заслонам не стрываюць.

Праўдзівае слова аб нашай краіне, аб сталінскай дружбе народаў, аб тым, як волю мы любім, як мы безупынана, Шляхі пракадаем у век залаты. Якія ў нас крылі да сонца ўдзімацца, Якія ў нас творыцца сіла жыцця, Якія любюць і панана да працы, Які горда савецкі гучыць чалавек.

(Максім Танк, «Праўдзівае слова»).

У вершы «Пасляне за мяжу» Максім Танк зварочваецца да сумленных пісьменнікаў іных краін, кліча іх на перадавую лінію барацьбы супроць дэмаграфіі і рэакцыянераў, за мір, за дэмакратыю.

Будзьце-ж прарокамі Сведзета заўтра і самі Пугі зрываіце, Нішчыце краты, драты. Будзьце байцамі За сонечны, створаны намі, Адкрыты большэвікамі, Век залаты.

Хай яна нясе прывет да іх, Крочыць смела ў баявых атрадах. Або ляжы адным з камяняў тых, Што байцы вядуць на барыядах.

Гэты-ж матыў шчырай заікаўленасці савецкіх людзей барацьбой за свабодалюбных народаў свету за свае палітычныя і нацыянальныя развіццё гучыць і ў вершы Анатоля Валюціна «Ліда і Ларыса».

Жорсткае расправа фашыстаў з беларускімі грэчаскімі патрыётамі выклікаюць буру пратэсту ў савецкіх людзей.

Два гарады. Дзе песьні дзявоцых, Гомаі барозы і кіпарыса.

Ліце не спіцца ў зорных почы — Далёкая стогне Ларыса.

Але ні бомбы, ні самалёты не запалохаюць народы, якія з баявым вялікім клічам аб свабодзе вышлі змагацца са сваімі адвечнымі ворагамі. Запавятае слова «Мярдэка» (свабода — баяны каліч рэспубліканскай Інданезіі) вядоўць барацьбою у

атакі, надае ім мужнасць, дамагае пераносіць цяжкія выпрабаванні і перамаганьні. Як пахавальны звод, гучыць гэты кліч у вухах занявольнікаў:

Слухайце, вы!.. Набіўшы ежаю тлустай ваптрыбы, Паслаўшы танкі таптаць чалавека. Еўропа крычыць, Калі ваших грывіць небаскрабоў Суровае, гнеўнае слова — Мярдэка!

(Анатоль Валюцін, «Мярдэка»). Дні імперыялізма злічаны. Гісторыя дзіпевае яму апошнія радкі свайго прысуду. Вось чаму, каб адтурніваваць час свайго бяззаўнага канца, імперыялісты ўсіх краін, як за забавіне, хапаюцца за атачваю бамбу. Яна іх адзіны аргумент, каб давесці свае права на існаванне. Але гэта вельмі ненадзейны і хісткі аргумент. Аркады Куляшоў у вершы «Слова да Аб'яднаных нацый» зьяўляецца ад імя савецкага народа, які ў семнаццатым годзе распачаў атам старога свету, з напераджальным словам да ўсіх тых, хто намагаецца падманваць сваё бяспале сілай атачваю зброі.

Не цвердзіць ў бомбы слава. Грэйца ён зарана. Не хітра ўрошце справа Адолец атам урана.

Мы большыя справы рабілі, Мы робычы з іх сакр